

studia in id excessus prolapsa sunt, ut alteri alteros damnarent, ipsique Aſiani cum Judaeis convenirent, ut simul Christianos reliquos quasi divina legis violatores a sua communione excluderent; & Poly crates Ephesus Episcopus, atque eidem consentientes Episcopi, palam per litteras Synodicas protestarentur, sibi & aliis quibuscumque nefas esse alia quam Luna Martii decima quarta die Pascha celebrare, & jejunia solvere propter divinum & indispensabile ad hoc adigens praeceptum, eique conformem quam a Joanne Apostolo acceperant traditionem: illudque oggerent, Deo potius obediendum quam hominibus, quae perverbia manifestum schisma parturiebat: Tum demum Romanus Papa Victor, quamvis dissuadente praestudio pacis Irenaeo Lugdunensi, (qui tamen Romanum ritum cum universa Gallia servabat) Aſiaticos omnes, quicumque alio quam Dominica resurrectionis die Pascha deinceps celebrarent, fulmine percussit excommunicationis. Ceterum obstinati Aſiani minime obtemperarunt, duravitque confessionis malum, donec per auctoritatem Niceni Concilii & potentiam Magni Constantini penitus obsolevit, & coalescentibus divinis antea partibus, unitas demum Ecclesiarum reintegrata est.

3. In causa ista multa sub Victore Papa celebrata Concilia, refert Eusebius lib. Hist. Eccl. 5. Romanum, Palaestinum, Ponticum, Corinthiacum, Lugdunense, aliisque Gallicana, invicem omnia cum Romana observatione convenientia, hisque unum adversans Ephesinum, praeside Polycrate, cum quo Blafus quidam semijudaicus factione jungebatur. Pars utraque in sui de-

fensionem traditionem Apostolicam prae tendebat. Quatodecimani ritum suum ad Joannem Apostolum, qui festum Aſiae Ecclesias fundaverat, referebant; ut ex scripto Poly crates peripicum sit apud Eusebium. Sed pars opposita, eodem referente Eusebio, ita sibi a reliquis Apostolis traditum, praesertim Petro & Paulo asseverabat, ne Pascha die alio quam Dominico, quo mundi Salvator resurrexat, celebraretur. Ignatius vir Apostolicus, qui tertius ab Apostolo Petro Antiochenam rexit Ecclesiam, sic scribit ad Philipenses: *Si quis cum Judaeis Pascha celebrat, aut symbola eorum recipit, particeps est eorum qui Christum occiderunt, & Apostolos ejus.* Proterius item Alexandrinus Episcopus, in sua ad Papam Leonem epistola, quam refert Beda, de ratione temporum cap. 42. testatur: Petrum Apostolum Romanos ita docuisse, in venerationem Dominicae Resurrectionis, & Marcum hanc eandem Petri disciplinam Alexandria promulgasse. Octavus praeterea inter Apostolicos canon sic edicit: *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus sanctam Pascha diem ante vernalis aequinoctium cum Judaeis celebraverit, abiciatur.* Quod attinet ad oppositam Joannis Apostoli traditionem, ea non solum quibusdam Ecclesiis circumscripta, sed etiam dispensatoria erat ad breve duntaxat tempus, quemadmodum in Judea observatum legalium: ut sic ad fidem pellicerentur suavitur Judaei, & sensum perfectioribus institutis assueverent. Contigere ista, quae commemoravi, de Paschali solemnitate dissidia, circa annum a Christo nato ducentimum.

ECCLESIAE SECUNDI SAECULI HISTORICA SYNOPSIS.

ETIAMSI Coccei Nervae imperium pacem optatissimam attulerit, quippe qui praecessoris Domitiani Acta crudelissima rescindendo, Christianos a tetrarum carceribus, ab ergastulis, ab exiliis, a diris suppliciis eripuit; idem tamen, Ulpium Trajanum per ejus adoptionem ad Imperii successionem designando, tertia auctorem persecutionis suscitavit. Iste quidem non statim ad Imperii sui exordio fideles infectatus est novis edictis, sed permisit tamen edita olim adversus Christianos Domitiani edicta, quae humanitate Nervae vel rescissa, vel sopita fuerant, denuo excitari & reviviscere. Quo factum est, ut Clemens Pontifex, Trajani anno tertio, post biennii exilium apud Tauricam Cheronesum, in mare demersus martyrium consummarit.

2. At vero propriis edictis Trajanus deservire cepit anno Imperii sui quinto. Etenim Cajus Plinius secundus, quo anno Bithyniam accepit Proconsulari Imperio regendam, Consulibus Romanis Sura & Serviano, qui fuit imperii Trajani quintus, ad hunc ipsum Imperatorem epistolam scribit (quae est ejus libri decimi nonagesima septima) illius consilium exquirens, quid sibi agendum foret in iudiciis innumerosorum Christianorum qui deserbantur rei violatae legis, qua Trajanus ipse conventus omnes, & sodalitia ipsis sub capitalibus poenis interdixerat: Cui idem testatur in eorum caeteris, post accuratas inquisitiones, nihil compertisse criminis, praeter inflexam animorum obstinationem, cum se sacramento obstringerent abstinenti ab omnibus flagitiis, solebant ante lucem convenire ut Christo, quasi Deo, carmen dicerent, cibumque promiscuum, sed tamen innoxium, caperent. Respondit Plinio Trajanus, non esse conquirendos Christianos, sed tamen, si ab aliis deferantur & arguantur, esse poenis lege latis afficiendos. Hujus iniquitatem responsi arguit in Apologetico Tertull. *O sententiam (inquit) necessitate consultam! negat inquirendos esse ut innocentes, mandat puniri ut nocentes! parcat & sedit, dissimulat & animadvertit: quid ipsum censura circumvenit; si damnas, cur non inquiris? si non inquiris? cur non absolvit?*

3. Quia tamen delatores implacabiles & infensi nunquam deerant, non cessabant magistratum inquisitiones; & per dira supplicia propagabatur innocentium persecutio. Atque ista sub Trajano procella occubuerunt martyres insignes Onesimus Pauli Apostoli discipulus Ephesi Episcopus, Simon Cleophae filius ex Davidica progenie, qui cum esset Hierosolymorum Episcopus, etatisque adeo provectae ut annos vixisset centum & viginti, admirabili constantia semel & iterum Argellus laceratus, deinde cruci affixus gloriosissimam mortem obiit. Ignatius quoque, qui tertius fuit post Petrum & Evo-

dium Antiochenorum Episcopus, ex Syria Romam devedus in amphitheatro Titii a leonibus preterptus est, ut Eusebius & reliqui veteres produnt, rerum potiente Trajano. Fallit ergo Maximus martyr, dum scribens in Dionysii libri cap. 5. de divinis nominibus, Ignatium tradit ante Domitianum mortem oppetivisse. Anacleum quoque persecutio eadem sustulit Romanum Episcopum, quem Evaristus excepit.

4. Cum vero Trajanus Antiochia versaretur, cujus sanctissimum Antistitem Ignatium occiderat; horrendo terrae motu amplissima illa civitas est everfa, anno Christi centesimo decimoquinto, quo fuere Consules Messala & Peto: quorum hic in illo terrae motu ruina est oppressus; Trajanus vero per fenestram educus vix ruinae ereptus est. Cladem istam altera est calamitas sublequuta, subacta ab Imperatore Provincia passim rebellavit. Judaei Cyrenenses & Palaestini, fanatico spiritu abrepti, ex improviso insurgentes, vix credibilem Romanorum simul & Graecorum multitudinem interimit: nec caede contenti carnibus eorum vescuntur, pellibus amictuntur, & cruentis intestinis pro cingulis utuntur. Quos vivos ceperunt, partim medios a pube ad verticem ferris dissecant, alios bestias lacerantibus obijciunt, aliosque inter sese digladiari cogunt, constituto sibi Andrea duce, sub quo ducenta & amplius hominum millia omni crudelitate genere trucidantur. Pars alia Judaeorum, duce Artemione, per insulam Cyprum effusa, tanta rabie grassata est, ut ducenta & quadraginta hominum millia ferro & igni absumperit. In tante immanitatis ultionem constitutum est, ne quisquam Judaeus Cyprum attingat, & si vel tempestatis vi, vel per errorem illuc deserat contingat, morte puniatur. Alia insuper furentium Judaeorum multitudo Aegyptum Luca duce depopulata est. Veruntamen perduelles vicissim Trajanus asperissima ultione compefcuit, per duces Martium Turbonem & Lucium Quietum, quorum iste, postquam Judaeos in Cypro debellavit, in Mesopotamiam missus Judaeos in ea conjurantes internecone delevit: cujus expeditionis praemium a Trajano obtinuit Judaea praefectura. Tunc Judaei quidem accitius viribus tantisper quiescere compulsi sunt, sed haud multo post in novum furorem sub imperio Hadriani proruperunt.

5. Aelius Adrianus Trajano succedens, ceptam ab eo adversus Christianos persecutionem persequitur. Duos itaque Romanae Pontifices Ecclesiae, Evaristum & Alexandrum, interimit: Brixianos etiam Faustinum & Jovitam morte afficit, aliosque perillustres, quorum in martyrologiis mentio legitur.

6. Interea Judaei clam defectionem machinabantur, & arma munitionesque parabant. Postquam vero Hadrianus, infenso in Judaeos animo, Hierosolymam occasione praecedentis sub Trajano belli everfam instauravit, eam-

que Aelia Capitolina nomine novo insignavit, Jovis praeterea intra eam templum excitavit; hisque peractis, cum exercitu inde abisset. Tum demum rebellionem pristinae Judaei instaurare duce Barcoeba, quod Hebraicum nomen *suum* significat *stella*. Iste quidem venerator fe olim designatum aſerebat illa libri Numerorum propheta, *Orietur stella ex Jacob*. Vixerat Christianis infensissimus, quos, ut Justinus & Eusebius testantur reliquerunt, diris perurgebat cruciatibus ad ejurandam Christi fidem. Bellum istud in Judaea plures annos utramque partem distinuit, sub Rufo Judaeae praefide Romanorum duce, ut necesse fuerit ex ultima Britannia Julium Severum egregium belli ducem accersere, a quo innumeris cladibus afflicti Judaei, perdoniti tandem sunt, sub finem vitae ac imperii Hadriani. Judaeis ad extremum redactis exitum, sub capitali supplicio veritum est, non modo Aeliam, quae olim Hierosolyma fuit, ingredi, sed etiam procul ex edito aliquo spectare loco, aut in ejus per circuitum territorii pedem figere: unico excepto quotannis die, quo illis permittebatur in agrum convenire, urbanque contemplari aeternum suae calamitatis exiliique monumentum. In ipsorum etiam opprobrium, ignominiamque, supra portam, quae Bethlehem respicit, collocatus est portus in marmore insculptus. Ab eodem Hadriano profanae pariter sunt sacra Christianorum loca, erecto in loco Resurrectionis simulacro Jovis, in rupe salutiferae Crucis statua Veneris, & apud Bethlehem insituito meritico Adonidis cultu. Quae sacrilega profanationes, ut testificantur Hieronymus & Paulinus, ad usque Constantini Principis imperium perdurarunt.

7. Prole carens Hadrianus adoptaverat, successoremque sibi designaverat Cejonium Commodum, sed eo post paucos menses extincto Arium Antoninum, qui Pius postea dicitur, hac lege adoptavit, ut ille sibi duos quoque liberos adoptaret Annum Verum, Cejonii Commodi (quem Hadrianus Aelium Verum dici voluerat) filium, & Marcum Aurelium Antoninum. His peractis diutina contemptus tabe periit, cum hoc dixisset: *Multitudo medicorum Imperatorem necavit.*

8. Hujus morte Imperium suscepit Antoninus cognomine Pius, anno Christi centesimo trigesimo octavo, rexitque in summa pace, Patris potius quam Principis affectu, sola nixus auctoritate quam subditorum amor ei conciliabat. Hic, post felicissime exactos Imperii sui annos quatuor & viginti, successerunt secundum tabulas adoptionis Marcus Antoninus Pii gener, hujus quippe filiam Valeriam Faustinam matrimonio acceperat; & Lucius Verus, cui filiam Lucillam Marcus Aurelius nuptu collocarat. Tunc primum duo simul Augusti regnare, donec Lucius Verus devictis Parthis mortuus est.

9. Parthico bello Marcomanicum successit. Cunctae enim Barbarae gentes, ab Illyricis finibus ad Germanicum usque Oceanum, adversus Romanos conspiraverunt. Marcus Aurelius, post Marcomanos acie victos, a Quadis & reliqua hostium incredibili multitudine loco iniquo cum toto Romano exercitu circumcluditur, ipsique Romani consilii inopes fame, siti, & morbis consuebantur: Barbari vero se abique caede aut certamine Romanos cum Imperatore captivos brevi habituros confidebant. In hisce angustiis, Praetorianorum militum praefectus admonet Marcum de legione Melitino-rum, quae tota Christianis militibus constabat, ut juberet ei Deum suum invocare (frustra enim Romani ab inanibus diis suam opem auxiliumque votis & sacrificiis postulaverant.) Vix preces suas Christiani finierant, cum caelum nubibus undequaque obduci visum, mugire tonitrua, & copiosum imbrem effundi, quem Romani clypeis & galeis excipiant, sitimque suam & equorum simul explevere. Quae vero supra hostes cadebant aquae, illos quasi ignis ac fervens oleum exurebant, iidemque crebris & superne excussis fulminibus interimebantur. Quibus adacti cladibus Barbari ad conclusos Romanos confugebant veniam postulantes; hos supplices Imperator excepit perbenigne. Hinc Christianae legioni *κεραυνοβόλο*, seu fulminatricis inditum nomen. Quo Imperator commotus eventu, edicto prohibuit Christianos ob solam quam profiteri solent religionem in jus vocari propositis etiam gravibus contra eorum acculatores poenis, ut refert Tertullianus in Apologetico, & in libro ad Scapulam Africae Proconsulem.

10. Nihilominus, diabolo instigante, haud multo post acerbius recruduit adversus Christianos persecutio, & intentatis falsis horrendorum criminum delationibus, & invidiosis calumniis incesuorum inter parentes & liberos diversi sexus congressum, Thyestiarum convivorum, in quibus infantium trucidatorum carnes pro escis erant, & sanguis potabatur humanus, aliorumque pariter atrocitatis confictorum scelerum. Hinc dirissime habitae a crudelibus & infensis magistratibus quaestiones; hinc

exquisitissimi cruciatus, & diabolicae innocentium carnificinae; quales referuntur in celebri epistola illa, quam & Lugdunensis & Viennensis Ecclesiae ad Ecclesias Phrygiae conscribere; quae ad longum inserta est ab Eusebio lib. 5. hist. Eccl. c. 1. Iſto Gallicanae Ecclesiae persecutionis turbine abrepti sunt gloriosissimi martyres Photinus Lugdunensis Ecclesiae Praeful, Verius Epagathus Diaconus, Blandis & Blandina, Attalus & Alexander. Aliis vero locis, tres Romani Pontifices, Pius, Anicetus, & Soter; praeterea Polycarpus Smyrnenſium Episcopus, Justinus Philosophus, & alii plerique martyrio mortem oppetierunt.

11. Toto Commodi regno, qui Patri Marco successit, pax optatissima universae Ecclesiae affulſit, ex anno Christi quo mortuus est Vindibone seu Viennae Marcus Aurelius, centesimo octogesimo, usque ad annum ducentimum secundum, qui fuit decimus Imperii Septimii Severi, qui eo anno novum Ecclesiae bellum indixit, cum praecedentes annos in asserendo sibi Imperio adversus competitors suos Pescennium Nigrum, & Albinum consumpſisset.

12. Haereses complures saeculo isto quasi viperei foetus matris Ecclesiae viscera lacerarunt. Has excitavit & propagarunt Basilidiani, Saturniani, Carpocratiani, qui & Gnostici, Nicolaitarum sectae foedissima propago: quorum propudicis libidinibus profligatisque flagitiis Christiani infantes ac incontaminatae vitae infamabantur, ac cubabantur, atrocibusque suppliciis torquebantur ab idololatri. Aquila Ponticus, a Sinope quae est ad Pontum Euxinum oriundus, post transactos in idolorum cultu, & Mathematicis disciplinis melioris aetatis annos, facris Christianis nomen dedit, & baptismo lustratus est. Verum quia genethliacorum indagacionibus, & divinationibus ex horoscopiorum observationibus plus nimio addictus erat, postquam multoties admonitus non desistebat, communione tandem excisus fidelium, in Judaeam migrans superstitionem circumcidi voluit, atque in odium christianae religionis hebraicam linguam diligenter addidit, proculdique novam sacrorum voluminum translationem Graecam, qua eam quae a septuaginta Interpretibus edita Graeco sermone fuerat, & quae universa utebatur Ecclesia, perverteret, ac si posset aboleret: veteresque de Christo ejusque Ecclesiae prophetias vel expungeret, vel in alienos sensus detorqueret, ut perhibet Epiphanius, qui hunc sub Hadriano Caesare vixisse tradit.

13. Altera ex Ponto affata pestis Marcion haeresiarum, Sinope pariter natus ex patre qui soluto matrimonio fieri meruit Episcopus. Ab hoc Marcion sancte educatus in vitia deslexit, consecratum enim Dei obsequio virginem vitavit. Quae ex causa excommunicatus a proprio patre Romam confugit, sperans se communioni a Romano Pontifice redditum iri. Veruntamen ob nequitiam suam spe illa frustratus, haeresis suae virus ibidem effudit, multosque pervertit: ex quibus tamen plurimos divinus Polycarpus, qui tunc Romam cum Aniceto Papa de rebus Ecclesiae collaturus advenerat, reduxit ad catholicam fidem. Polycarpo Marcion aliquando Romae occurrentes proaciter dixit, *cognosce te primogenitum diaboli.* Docebat Marcion, ex doctrina Cerdonis, duos esse Deos inter sese adversantes, bonum unum, alterum malum, a quibus universa sint condita. Deum malum veteris, bonum autem novae legis auctorem praedicabat; malum quoque Deum asserbat universarum rerum visibilium opificem, bonum vero spiritualium rerum auctorem; carnis usum omnem, omniaque conjugia execrabatur, utpote inventa Dei perverſi. Sed Jesum Christum bonum esse Deum aiebat, cujus tamen negabat incarnationem, passionem, & mortem. Carnis quoque resurrectionem repudiabat, hisce alia multa deliria adungebat, quae omnia quinque libris resellit Tertullianus.

14. Eodem saeculo, regnante Marco-Aurelio, se missum a Deo paracletum Montanus jactabat, comites secum adducens insanas duas mulieres Priscam & Maximillam fatidicas, sibi prophetiae dona usurpantes. Hic haeresiarum conatus est, sua occultando tantisper dogmata perverſa, effictamque orthodoxae fidei confessionem exhibendo, Romanam sedis communionem interciperi; adeo ut Pontifex ipse Zephyrinus, ab eo delusus, sectariis istis formatas litteras & pacem per Phrygiam & Aſiam indulſerit. Sed postquam Praxeas illorum apud Romanum Episcopum fraudes detexit, & dogmatum perverſitatem referavit, tunc demum iste litteras suas subreptitiae concessas revocavit. Sane nihil mirum accedit, si quando per dolos & mendacia Ecclesiae Dei circa res facti illudatur: quae in re Tertulliano adversus Praxeam scribenti & conquerenti assentimur. Simili deceptio Eustachius Sebastenus haereticus a Libetio Papa litteras communicatorias posterioribus temporibus retulit, qui fraude comperta eundem Ecclesiae communionem dejecit, ut com-